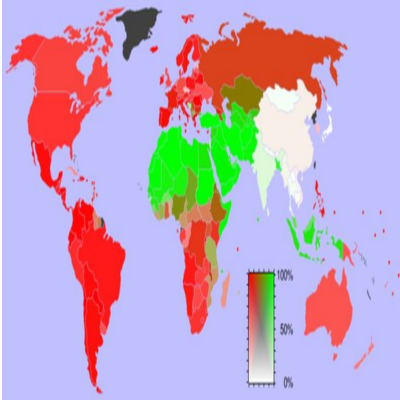
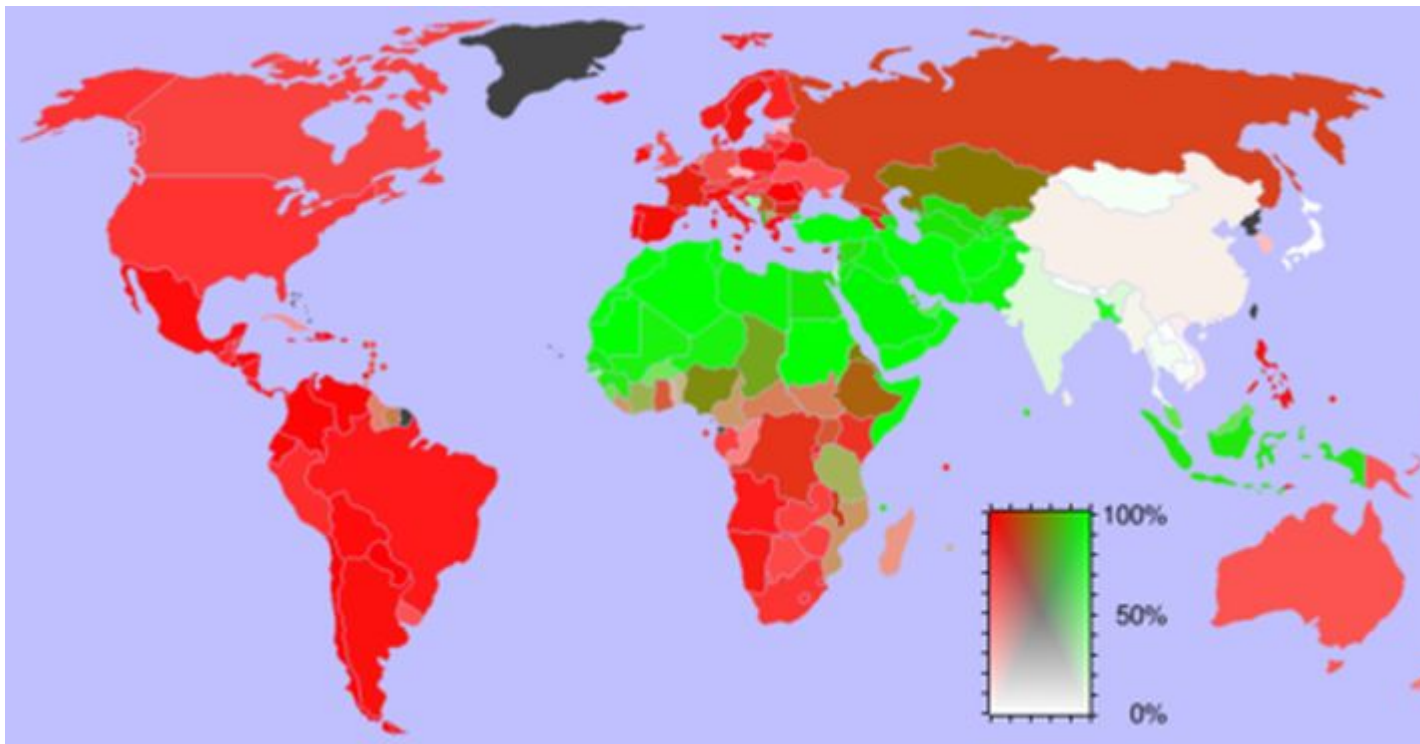

De botsing van culturen 2/2

Beschrijving

In een [eerder bericht](#) had ik het over de theorie van Huntington en zijn *Clash of Civilizations*, toegespitst op de relatie tussen de islamitische en christelijke culturen. Daar ging ik ook in op de Nederlandse situatie. In dit tweede deel wil ik eens kijken hoe de stand van zaken in Engeland is, en of er verschillen met Nederland zijn.

Rood is Christelijke en Groen is Islamitische cultuur

Islam en de Britse samenleving: botsing, balans of integratie?

De thematiek rond de relatie tussen islamitische en christelijk-seculiere culturen speelt in het *Verenigd Koninkrijk* (VK) een belangrijke, en op veel vlakken vergelijkbare, maar toch ook unieke rol. *Engeland* (en breder het VK) heeft een andere koloniale geschiedenis, een andere omgang met religie en minder strakke scheiding tussen kerk en staat dan Nederland.

Historische context en migratiegeschiedenis

In het Verenigd Koninkrijk ontstond een grote moslimgemeenschap na de Tweede Wereldoorlog, met migranten uit voormalige koloniën zoals *Pakistan*, *India* en *Bangladesh*. Deze migratie leidde tot het ontstaan van etnisch-religieuze gemeenschappen, vooral in steden als **Birmingham**, **Bradford**, **Leicester**, en **Londen**.

Britse overheden kozen aanvankelijk voor een multicultureel beleid waarbij gemeenschappen veel vrijheid kregen om hun eigen cultuur en religie te behouden – inclusief bijvoorbeeld religieus onderwijs. Dit leidde aan de ene kant tot bloeiende gemeenschappen, maar aan de andere kant ook tot **segmentatie**, of tot, wat sommigen noemen, –*parallelle samenlevingen*–.

Enkele cruciale gebeurtenissen

a. Salman Rushdie-affaire (1988–1989):

Na de publicatie van *The Satanic Verses* brak wereldwijd protest los in islamitische gemeenschappen, waaronder in Engeland. De demonstraties en fatwa veroorzaakten in het VK een pijnlijk debat over **vrijheid van meningsuiting vs. religieuze gevoeligheid**.

Voor het eerst werd zichtbaar dat moslimgemeenschappen een politieke en culturele factor van betekenis waren in de Britse samenleving.

b. Aanslagen van 7 juli 2005 (7/7 bombings):

Vier zelfmoordaanslagen in Londen, gepleegd door Britse moslimjongeren, schokten het land diep. Het veranderde de discussie over islamitische radicalisering. De Britse regering voerde strengere antiterrorismewetten in, maar ook beleid voor *counter-extremism*, met programma's zoals **Prevent**. Critici stellen echter dat dit beleid wantrouwen zaait in moslimgemeenschappen.

c. Grooming-schandalen in o.a. Rotherham:

De onthulling dat groepen mannen (meestal van *Pakistaanse* afkomst) systematisch jonge meisjes misbruikten, leidde tot verontwaardiging en beschuldigingen richting politie en politiek dat men uit angst voor racismebeschuldigingen te lang zweeg. Het voedde de anti-islamretoriek van partijen zoals de **UKIP** en bewegingen zoals de **English Defence League (EDL)**.

Religie in de publieke ruimte

In tegenstelling tot Nederland kent Engeland een **staatskerk** (*Church of England*), maar tegelijkertijd ook een praktische vrijheid voor religie in het openbare leven. Hierdoor zie je in Engeland relatief veel islamitische scholen, moskeeën met publieke steun, en imams die deelnemen aan interreligieuze fora.

Toch zijn er spanningen:

- Debatten over **shari'aden**¹ die informeel functioneren bij familiezaken.

- Discussie over **segregatie in het onderwijs**, vooral in religieuze scholen.
- Onenigheid over het dragen van **religieuze kleding** (zoals niqabs) binnen publieke functies, al is er geen officieel verbod.

Succesvolle vertegenwoordiging en integratie

Er zijn ook **positieve signalen**. Moslims bekleden prominente posities in de politiek, zoals **Sadiq Khan**, de burgemeester van *Londen*. Ook binnen de kunstwereld, journalistiek en wetenschap zijn Britse moslims nadrukkelijk aanwezig. Het Britse model van representatie via *community leaders* en *faith groups* zorgt voor institutionele erkenning van religieuze minderheden.

“I am a proud Londoner, a proud Brit and a proud Muslim.”

Sadiq Khan, burgemeester van Londen, benadrukt regelmatig de mogelijkheid van meervoudige identiteit.

Actuele uitdagingen en spanningsvelden

- **Radicalisering en surveillance:** Er blijft spanning tussen veiligheid en vertrouwen. Sommige moslimgroepen voelen zich gestigmatiseerd door anti-extremismeprogramma's.
- **Economische ongelijkheid:** Veel Britse moslims leven in armere wijken met minder toegang tot onderwijs en werk.
- **Cultuurstrijd op universiteiten:** Discussies over *free speech*, *safe spaces* en islamkritiek op campussen leiden tot verhitte debatten.

Slotbeschouwing

Engeland is een samenleving waarin botsing en integratie vaak gelijktijdig plaatsvinden. Net als in Nederland zijn er spanningen tussen islamitische gemeenschappen en bredere seculier-christelijke normen. Maar de Britse context met zijn lange ervaring in religieuze diversiteit, koloniale banden en pragmatische politiek biedt zowel kansen als risico's.

De grote uitdaging ligt in het vermijden van **stereotypering**, het garanderen van **gelijke kansen**, en het vinden van een gedeeld verhaal waarin zowel christelijke, islamitische als seculiere burgers zich kunnen herkennen.

Hieronder vind je een **vergelijkende tabel** tussen Nederland en Engeland als het gaat om de culturele, politieke en maatschappelijke omgang met islam en christendom in de context van migratie en integratie:

Vergelijkende Tabel: Islam en Christendom in Nederland vs. Engeland

Aspect	Nederland	Engeland (VK)
Historische migratie	Gastarbeiders uit <i>Turkije</i> en <i>Marokko</i> (jaren 1960-1970), later vluchtelingen	Migratie uit voormalige koloniën: <i>Pakistan, India, Bangladesh, Somalië</i>

Aspect	Nederland	Engeland (VK)
Bevolking moslimachtergrond	~5-6% van de bevolking	~6-7% van de bevolking
Staatskerk of scheiding kerk-staat	Strikte scheiding tussen kerk en staat	<i>Church of England</i> is staatskerk; religie meer institutioneel aanwezig
Religieus onderwijs	Beperkt, met debat over financiering van islamitische scholen	Veel religieuze (ook islamitische) scholen, erkend en gefinancierd
Grote incidenten	Moord op <i>Theo van Gogh</i> (2004), <i>Hirsi Ali</i> -debatten, polarisatie over integratie	7/7-aanslagen (2005), <i>Rushdie</i> -affaire, <i>Rotherham</i> -schandaal
Beleid t.a.v. extremisme	Focus op veiligheid en sociale cohesie, minder centralistisch	Nationaal programma <i>Prevent</i> , veel kritiek op effect en stigmatisering
Politieke representatie	Groeiende groep politici met migratieachtergrond (denk aan <i>Denk</i> , <i>PvdA</i> , <i>D66</i>)	Politici als <i>Sadiq Khan</i> (burgemeester Londen), <i>Sajid Javid</i> , <i>Humza Yousaf</i>
Maatschappelijke spanningen	Debat over hoofddoek, boerkaverbod, assimilatie vs. integratie	Segregatie in wijken/onderwijs, discussies over religie in publieke sfeer
Media en beeldvorming	Gevoelig voor incidenten, debat vaak fel gepolariseerd	Beeldvorming beïnvloed door tabloids (bv. <i>The Sun</i>), sterk politiek gekleurd
Interreligieuze dialoog	Platforms zoals <i>In Vrijheid Verbonden</i> en lokale initiatieven	Sterke traditie van <i>faith groups</i> , lokale religieuze raden, Anglicaanse betrokkenheid

Kernverschillen in benadering

- **Nederland** neigt naar een **meer seculiere en juridisch neutrale aanpak**, met nadruk op gelijkheid en neutraliteit in de publieke ruimte.
- **Engeland** biedt **meer institutionele ruimte aan religie**, maar worstelt meer met **segregatie en radicalisering binnen gemeenschappen**.

Beide landen tonen echter hoe kwetsbaar de balans tussen cultuur, religie en nationale identiteit is in tijden van snelle verandering.

¹ De Britse denktank *Civitas* schat het aantal *shariaraden* in het Verenigd Koninkrijk op 85. Officieel opereren de religieuze rechtbanken onder de noemer *mediation* en *arbitrage*, maar in de praktijk is daarvan nauwelijks sprake. Er zit dikwijls maar één partij aan tafel: de vrouw. *Core business* van de shariaraden is namelijk het ontbinden van religieuze huwelijken. Zeker 95 procent van de zaken heeft betrekking op echtscheidingsverzoeken van vrouwen. Mannen kunnen

onder islamitisch recht eenzijdig hun vrouwen verstoten door simpelweg de *talaq* drie keer uit te spreken: *Ik verstoot je. Ik verstoot je. Ik verstoot je.* Vrouwen hebben een dergelijke eenvoudige uitweg uit het islamitische huwelijk niet.

Niet voor niets riep het toezichthoudend Comité van het VN-Vrouwenverdrag de lidstaten op om vrouwen binnen religieuze gemeenschappen te beschermen tegen discriminerend en informeel huwelijksrecht. Ook in het Verenigd Koninkrijk is er veel controverse rond de *shariaraden*, die er wettelijk zijn toegestaan.

In Nederland bestaan voor zover bekend geen shariaraden. Bij de Engelse shariaraden melden zich wel Nederlandse islamitische vrouwen die hun religieuze huwelijk willen laten ontbinden. *Sjeik Haitham al-Haddad*, een Britse shariarechtsg geleerde en voorzitter van de Londense *Islamic Sharia Council*, bepleitte daarom vorig jaar dat ook in Nederland een shariaraad ingesteld moet worden.

Sjeik Haitham al-Haddad, voorzitter van de Shariaraad

Sjeik Haitham Al-Haddad is dezelfde die door de *Islamitische Studentenvereniging Amsterdam* van de *Vrije Universiteit* was uitgenodigd voor een symposium over de positie van de islamitische academicus in het Westen. Nadat daarover ophef in de media was ontstaan en een meerderheid van de Tweede Kamer zich tegen zijn komst had uitgesproken, bleek de VU niet langer bereid om Al-Haddads bezoek te faciliteren. Uiteindelijk moest de sjeik uitwijken naar debatcentrum *De Balie*, voor de gelegenheid zwaar bewaakt, waar hij onder meer zou verklaren dat geloofsafvalligen en overspeligen de doodstraf verdienen.

Datum aangemaakt

2025/07/06

default watermark